

N° 311.

1871 — 1896 r.

ОТЧЕТЪ

КОМИТЕТА МУЗЫКАЛЬНАГО ОБЩЕСТВА.

1871 — 1896 r.

SPRAWOZDANIE

KOMITETU TOWARZYSTWA MUZYCZNEGO.

XXV.

ЮБИЛЕЙНЫЙ ОТЧЕТЪ
КОМИТЕТА МУЗЫКАЛЬНАГО ОБЩЕСТВА

ВЪ ВАРШАВѢ

ПО ПОРУЧЕНІЮ КОМИТЕТА

составилъ

Александръ Полинскій

Членъ и Секретарь Комитета.

ВАРШАВА.

Типографія К. Новалевскаго, Мазовецкая 8.

1896.

XXV.

SPRAWOZDANIE JUBILEUSZOWE KOMITETU TOWARZYSTWA MUZYCZNEGO

W WARSZAWIE

(1871-1896)

Z POLECENIA KOMITETU

skreślił

Aleksander Poliński

członek i sekretarz Komitetu.

WARSZAWA.

Druk K. Kowalewskiego, Mazowiecka Nr. 8.

1896.

№ 424

Дозволено Цензурою.
Варшава 6 Марта 1896 г.

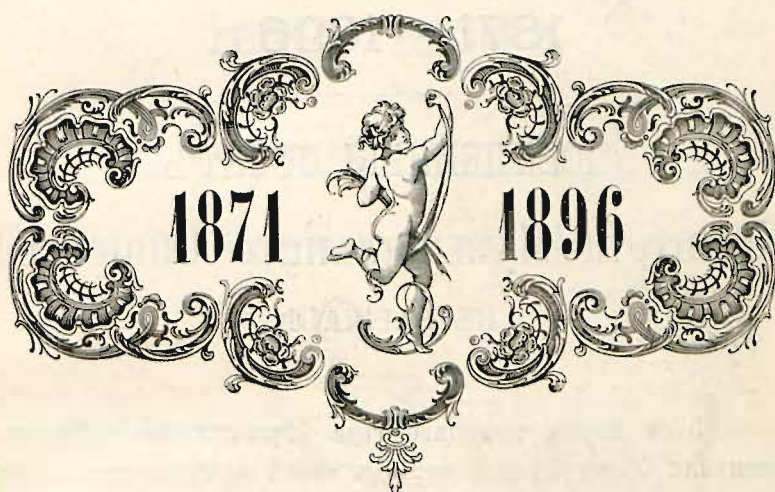
II, 1415
"V"

ND. 424

WŁADYSŁAW WIŚLICKI.
(1829 † 1889)

1871 — 1896 г.

ЮБИЛЕЙНЫЙ ОТЧЕТЪ

Комитета Музыкальнаго Общества

ВЪ ВАРШАВѢ.

25-го марта текущаго года Музыкальное Общество окончило 25-ти лѣтній періодъ своей артистической дѣятельности, имѣющей цѣлью: производить хорошее вліяніе на развитіе мѣстной музыки, учрежденіе изъ Музыкальнаго Общества центра искусства, при которомъ-бы сосредоточивались и совершенствовались сдѣшнія музыкальныя силы, равно какъ упорное стремленіе къ возвышенію артистическаго горизонта и развитію вкуса въ нашемъ обществѣ.

Достигло-ли Общество, какъ слѣдуетъ этой цѣли, издали-ли желанныя результаты его 25-ти лѣтній трудъ, объ этомъ только преемники наши могутъ судить безпристрастно. Теперь можемъ сказать только, что если когда-нибудь результатъ труда не вполне согласовался съ его намѣ-

1871 — 1896 r.

SPRAWOZDANIE JUBILEUSZOWE
Komitetu Towarzystwa Muzycznego
W WARSZAWIE.

Z dniem 25 marca roku bieżącego, Towarzystwo muzyczne zamknęło ćwierć wiekowy okres swej działalności artystycznej, mającej na celu: wywieranie wpływu dodatniego na rozwój muzyki krajowej, wytworzenie z Towarzystwa Muzycznego ogniska sztuki, przy którym skupiałyby się i wyrabiały artystycznie swojskie siły muzyczne, oraz dążenie wytrwale do podniesienia poziomu artystycznego i kształcenia smaku w społeczeństwie naszym.

Czy Towarzystwo godnie odpowiedziało temu zadaniu, czy dwudziestopięcioletnia jego praca pionierska pożądane wydała plony, — o tem potomność jedynie może wydać sąd bezstronny. Dziś może ono to tylko powiedzieć o sobie, że jeśli niekiedy skutek pracy niezupełnie odpowia-

реніями, а эти послѣднія съ истинной цѣлью Общества, все-таки дѣятельностью его всегда руководила хорошая воля и желаніе исполнить общественный долгъ.

Никогда не забывало оно цѣли, къ которой должно было стремиться усердно, не обращая вниманія на то, благоприятны ли обстоятельства или препятствія сопровождали его трудъ.

Впрочемъ, если наше Общество, не смотря на разные неблагоприятныя обстоятельства, временныя неуспѣхи, многократное даже колебаніе, успѣло перенести финансовыя бури и не только одолѣть всеобщее равнодушіе, но приобрести себѣ симпатію и признаніе публики, и прійти въ финансовое и артистическое равновѣсіе, то 25-ти лѣтняя его дѣятельность не безплодна. Оно имѣетъ право существованія въ обществѣ, если четверть вѣка благополучно существуетъ и развивается гораздо успѣшнѣе, чѣмъ всѣ Общества до нынѣ существующія.

Наша институція не была первымъ Музыкальнымъ Обществомъ въ Варшавѣ. Она имѣла уже нѣсколько предшественниковъ, а первые изъ нихъ Нѣмцамъ обязаны свое существованіе.

Въ 1801 году Прусаки основали нѣмецкое собраніе, извѣстное подъ названіемъ „Harmonie Gessellschaft“, которое уже 17 іюля 1805 года имѣло отдѣленіе, управляемое собственнымъ уставомъ: Statuten für das musicalische Institut der Harmonie Gessellschaft zu Warschau — свидѣтельствующимъ о нѣкоторомъ развитіи этой институціи, а можетъ быть и желаніи соперничать съ другимъ Обществомъ, основаннымъ въ томъ же 1805 году.

dał dobrym jego chęciom, a owe dobre chęci istotnemu zadaniu Towarzystwa, wszakże działalnością jego zawsze dobra wola kierowała i poczucie spełnienia obowiązku obywatelskiego. Że nigdy nie zapominało o celu, do którego było obowiązane zdążać bez spoczynku, wytrwale, a to bez względu czy jego pracy promienna pomyślności przyświecała gwiazda, bądź niepowodzenia tamowały drogę.

Zresztą, skoro Towarzystwo nasze, mimo różnych okoliczności nieprzyjaznych, chwilowych niepowodzeń, kilkakrotnego nawet zachwiania się w swych posadach, zdołało przetrwać burze finansowe, i nie tylko zwalczyć zwyciężko obojętność ogółu, lecz wyrobić sobie sympatję i uznanie w naszym społeczeństwie, oraz dojść do równowagi zarówno finansowej jak i artystycznej natury, dwudziesto-pięcioletnia działalność jego nie musiała być bezowocną. Musi ono posiadać żywotność i rację bytu w społeczeństwie, jeśli ćwierć wieku istnieje, żyje, doskonałem cieszy się zdrowiem i rozwija stokroć pomyślniej, aniżeli wszystkie stowarzyszenia, przed niem istniejące.

Bo nasza instytucja nie jest pierwszym Towarzystwem muzycznym, jakie powstało w Warszawie. Miała ona kilka poprzedniczek, a pierwsze z nich, swe narodziny zawdzięczają niemcom.

W roku 1801 powstało, z ramienia prusaków, stowarzyszenie niemieckie, ochrzczone mianem: *Harmonie-Gesellschaft*, które już 17 lipca 1805 r., zdobyło się na filję, rządzącą się ustawą własną, pod tytułem: *Statuten für das musikalische Institut der Harmonie-Gesellschaft zu Warschau* — świadczącą o pewnym już rozwoju tej instytucji, a może i chęci rywalizowania ze stowarzyszeniem, jakie powstało również w 1805 roku.

Это послѣднее, основанное по предложенію гр. Красинскаго и прускихъ агентовъ: Е. А. Т. Гоффманна, регистнаго совѣтника, автора извѣстныхъ фантастическихъ романовъ, Вильгельма фонъ Москуа, чиновника казначейства и маіора Лесселя, помѣщалось первоначально въ замкѣ Огинскаго, а затѣмъ перенесено было въ собственное великолѣпное зданіе, передѣланное изъ замка Мнишка (нынѣ Купеческое Собраніе). Оно имѣло названіе „Музыкальнаго Собранія“, а директорами его были: Гоффманнъ, Москуа и Вобсеръ. Общество устраивало по воскресеніямъ концерты, программы которыхъ составляли преимущественно камеральныя сочиненія.

Битва при г. Іенѣ прекратила господство прусаковъ въ Варшавѣ, а вмѣстѣ съ тѣмъ существованіе обоихъ музыкальныхъ обществъ.

Годъ 1815 былъ годомъ основанія новаго Общества, теперь уже польскаго, а именно: „Общества любителей церковной и народной музыки“. Цѣль его мы узнаемъ изъ вступленія къ уставу, утвержденному тогдашнимъ правительствомъ, 1814 г., которое состоитъ въ слѣдующемъ: „Чтобы подвинуть нашу музыку къ важному предназначенію, основали наши артисты и любители собраніе, для развитія ея, намѣреваясь поддерживать и совершенствовать церковную музыку въ Варшавѣ, благодаря заботамъ своихъ членовъ“.

Слѣдующіе параграфы этого устава, приказывали распространеніе дѣятельности Общества на „другіе роды музыки“, а одинъ изъ нихъ, по неизвѣстнымъ теперь причинамъ, ограничивалъ число членовъ, которыхъ не могло быть болѣе тысячи.

Не смотря на покровительство многихъ знатныхъ лицъ, Общество существовало только 14 лѣтъ, исполняя въ теченіи этого времени сочиненія религіозныя, ораторія и т. п., въ церкви Піаровъ.

To ostatnie, założone z inicjatywy hr. Krasińskiego, oraz urzędników pruskich: E. A. T. Hoffmanna—radcy regencyjnego, autora słynnych powieści fantastycznych—Wilhelma v. Mosqua, urzędnika skarbu i majora Lessel'a, pierwotnie mieściło się w pałacu Ogińskiego, następnie przeniosło się do własnej, wspaniałej siedziby, przerobionej z pałacu Mniszka (dzisiejszej Resursy kupieckiej). Nosiło nazwę: „Resursa muzyczna“, a jej dyrektorami byli Hoffmann, Mosqua i Wobser. Towarzystwo dawało koncerty co niedziela, z programami złożonymi głównie z dzieł muzyki pokojowej.

Bitwa pod Jeną położyła kres panowaniu prusaków w Warszawie, zarazem obu ich stowarzyszeniom muzycznym.

Rok 1815 był rokiem narodzin nowego Towarzystwa, tym razem polskiego, mianowicie „Towarzystwa przyjaciół muzyki kościelnej i narodowej“. Cel jego określa wstęp do Ustawy, zatwierdzonej przez Władzę ówczesną 1814 r., który brzmi tak: „Ażeby muzykę w kraju naszym zbliżyć do ważnego przeznaczenia, przedsięwzięli artyści i amatorowie połączyć się w Towarzystwo, dla pomnożenia tejże, zamierzając sobie ten cel istotniejszy utrzymywać i doskonalić muzykę kościelną tu w Warszawie, przez wspólne swych członków staranie“. Następne rozdziały tej Ustawy, nakazywały rozszerzenie działalności Towarzystwa na „inne rodzaje muzyki“, jeden zaś z nich, z powodów dziś nieznanych, ograniczał liczbę członków, których nie mogło być więcej nad tysiąc.

Mimo protekcji wielu osób wpływowych, Towarzystwo przetrwało zaledwie 14 lat, ograniczając swą działalność w ciągu tych lat, na wykonywaniu utworów religijnych, oratorjów i t. p. w kościele XX. Pijarów.

Въ 1817 году было основано „Музыкальное Общество“, которое сначала помѣщалось въ Собраніи, а затѣмъ въ домѣ Сальвадора на Новомъ Мѣстѣ. Концерты устраивались каждую среду. Члены платили взносы 12-ти злотыхъ на три мѣсяца. Кромѣ того уплачивали не-большую сумму вписныхъ.

Но и онъ существовалъ недолго, можетъ быть отъ того, что имѣлъ 7 директоровъ, а именно: Фр. Лесселя, Ленца, Вильгельма Вюрфеля, Гаазе, Іосифа Явурка, Столыпѣ и Пешке.

Еще нѣсколько разъ пробовали основать постоянное Музыкальное Общество (одно по проекту Брауна въ 1834 г.), другое Іосифа Цыхоцкаго 1837 г.), но всегда безуспѣшно, такъ какъ не доставало поддержанія публики и устойчивости основателей.

Въ 1870 г. явился человѣкъ непреклоннаго характера, съ энергіей и удивительной устойчивостью въ исполненіи предпринимаемаго дѣла.

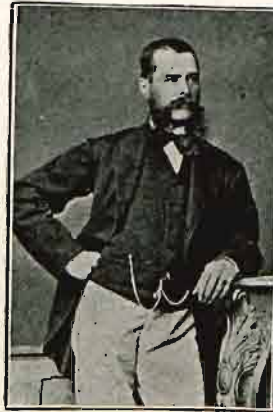
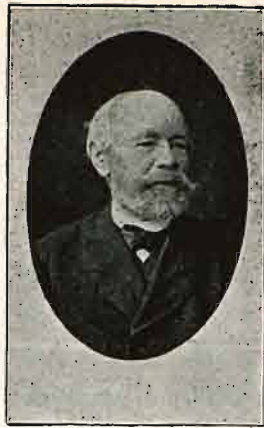
Это былъ Владиславъ Вислицкій (род. 1829 † 1889 г.), учитель музыки.

Однажды у него явилась мысль основать постоянное Музыкальное Общество въ Варшавѣ, и до тѣхъ поръ уговаривалъ артистовъ и любителей, интересующихся польской музыкой, пока не приобрѣлъ для своего дѣла 19 человѣкъ, которые какъ „члены основатели“ согласились заняться основаніемъ Музыкальнаго Общества, и дать ему прочное начало.

Вотъ имѣна тѣхъ, которымъ наше учрежденіе обязано своимъ существованіемъ: Богуцкій Адольфъ, Фрейеръ Ав-

Pierwotni założyciele

Towarzystwa Muzycznego.

Bogucki Adolf.
Kleczyński Jan.
Moniuszko Stanisław.

Freyer August.
Muchanow Sergiusz.
Muchanow Marja.

Grossman Ludwik.
Krzyżanowski Ignacy.
Münchheimer Adam.

Malcz Mieczysław, Nagórny Antoni, Sikorski Józef, Semmowald Gustaw, Seidler Teofil,
Toeplitz Henryk, Wieniawski Józef, Trószel Wilhelm,
Wiślicki Władysław Wolff Robert.

W 1817 r. zawiązało się „Towarzystwo muzyczne“, które z początku mieściło się w resursie, następnie zaś w domu Salvadora na Nowem Mieście. Koncerty dawano co środa. Członkowie opłacali składkę, wynoszącą 12 złotych na trzy miesiące. Oprócz tego składali małą opłatę wpisową.

I to jednak krótko trwało, może dla tego, że miało aż siedmiu dyrektorów, którymi byli: Fr. Lessel, Lentz, Wilhelm Würfel, Haase, Józef Jawurek, Stolpe i Peszke.

Było kilka jeszcze prób zawiązania stałego Towarzystwa muzycznego (jedna np. z inicjatywy Brauna w 1834 r., druga Józefa Cichockiego 1837 r.), zawsze jednak bezskutecznych, bo nie popartych przez społeczeństwo i wytrwałość inicjatorów.

Dopiero w 1870 roku znalazł się mąż silnej woli, energii i zadziwiającej wytrwałości w przeprowadzeniu raz powziętego postanowienia.

Tym dzielnym mężem był Władysław Wiślicki (urodz. 1829 † 1889 r.), nauczyciel muzyki.

Podjąwszy myśl założenia w Warszawie stałego Towarzystwa muzycznego, tak długo apostołował gorliwie w gronie artystów i amatorów interesujących się sprawami muzyki polskiej, dopóki nie zjednał dla swej sprawy dziesiętnastu ludzi dobrej woli, którzy w charakterze „pierwotnych założycieli“ postanowili zająć się utworzeniem Towarzystwa muzycznego, i nadać mu trwale podstawy.

Oto nazwiska tych, którym nasza instytucja byt zawdzięcza: Bogucki Adolf, Freier August, Grossman Ludwik,

густъ, Гросманъ Людовикъ Ключинскій Иванъ, Кржижановскій Игнатій, Мухановъ Сергѣй, Мухановъ Марія, Молюшко Станиславъ, Мюнхгеймеръ Адамъ, Мальчъ Мечиславъ, Нагурны Антонъ, Сикорскій Іосифъ, Сенневальдъ Густавъ, Зейдлеръ Теофилъ, Теплицъ Генрихъ, Трошель Вильгельмъ, Вѣнявскій Іосифъ, Вислицкій Владиславъ, Вольфъ Робертъ.

15 января 1871 г. сейчасъ же послѣ полученія устава, утвержденнаго 30 ноября 1870 г. Министромъ Внутреннихъ дѣлъ выше указанные „члены основатели“ Общества, собравшись въ залѣ Купеческаго Собранія, рѣшили, согласно § 29 устава, пригласить знакомыхъ своихъ въ члены Общества. Согласно этому параграфу, Общество только тогда можетъ считать себя существующимъ, когда число его членовъ увеличится до 100, а капиталъ до 2000 рублей.

Заботы основателей издали самый благополучный результатъ. 2 февраля 1871 года состоялось первое общее собраніе членовъ Общества, число которыхъ было 307, мужчинъ и женщинъ совмѣстно, а капиталъ 4268 руб.

На этомъ собраніи былъ избранъ первый комитетъ, въ составъ котораго по большинству голосовъ вошли: Сергѣй Мухановъ, Александръ Заржицкій, Вильгельмъ Трошель, Адамъ Мюнхгеймеръ, Генрихъ Теплицъ, Станиславъ Ясинскій, Антонъ Нагурны, Владиславъ Вислицкій, Людовикъ Гросманъ, Гавріилъ Рожнецкій, Густавъ Сенневальдъ и Іосифъ Вѣнявскій.

Ревизіонную комиссію составляли: Робертъ Вольфъ, Іосифъ Вислицкій и Густавъ Рогускій.

Kleczyński Jan, Krzyżanowski Ignacy, Muchanow Sergiusz, Muchanow Marja, Moniuszko Stanisław, Münchheimer Adam, Malcz Mieczysław, Nagórny Antoni, Sikorski Józef, Sennewald Gustaw, Seidler Teofil, Toeplitz Henryk, Trotschel Wilhelm, Wieniawski Józef, Wiślicki Władysław, Wolff Robert.

Dnia 15 stycznia 1871 r., natychmiast po otrzymaniu Ustawy, zatwierdzonej w dniu 30 listopada 1870 r. przez Ministra Spraw wewnętrznych, wyżej wymienieni „pierwotni założyciele“ Towarzystwa, zebrawszy się w lokalu Resursy Kupieckiej, postanowili, stosownie do wymagań art. 29 Ustawy, zaprosić znane im osoby na członków Towarzystwa. Wedle brzmienia tego artykułu, Towarzystwo prawnie wówczas tylko mogło się uważać za zawiązane, gdy liczba jego członków wzrosnie do stu osób, zaś fundusze zebrane do 2000 rubli.

Starania założycieli jak najpomyślniejszym skutkiem zostały uwieńczone. W dniu 2 lutego 1871 roku, zwołano pierwsze ogólne zebranie członków Towarzystwa, których liczba doszła wówczas do 307 osób płci obojga, a kapitał wynosił już 4268 rubli.

Na tem zebraniu wybrano pierwszy komitet, do którego weszli większością głosów: Sergjusz Muchanow, Aleksander Zarzycki, Wilhelm Troszel, Adam Münchheimer, Henryk Toeplitz, Stanisław Jasiński, Antoni Nagórny, Władysław Wiślicki, Ludwik Grosman, Gabriel Rożniecki, Gustaw Sennewald i Józef Wieniawski.

Do delegacji rewizyjnej weszli: Robert Wolff, Józef Wiślicki i Gustaw Roguski.

Первое засѣданіе комитета состоялось 3 февраля 1871 г., на которомъ были избраны: предсѣдателемъ комитета Сергѣй Мухановъ, вице-предсѣдателемъ Антонъ Нагурны, музыкальнымъ директоромъ Александръ Заржицкій, секретаремъ Генрихъ Теплицъ, библіотекаремъ Владиславъ Вислицкій.

Первымъ дѣломъ комитета было избраніе помѣщенія; 17 февраля наняли отъ Театральной дирекціи часть редутныхъ залъ, за 1,000 руб. годовой платы.

Благодаря своей энергіи комитетъ вскорѣ удобно устроилъ квартиру, изящно умеблировалъ ее, учредилъ читальню и библіотеку, обогащенную подарками, особенно г-жи Маріи Мухановъ, (137 томовъ партитуръ оперъ и разныхъ музыкальныхъ сочиненій), Оомы Лебруна, книжныхъ магазиновъ: Гебетнера и Вольффа, Сенневальда, Гезика и другихъ.

25 марта послѣдовало открытіе помѣщенія Музыкальнаго Общества. На этомъ актѣ собралось около 150 лицъ. Въ исполненіи программы торжественнаго акта принимали участіе: А. Заржицкій, Владиславъ Желенскій, Марія Мухановъ, Галина Трошель, Саломея Левита, Павелъ Шлецеръ, Владиславъ Гурскій и Владиславъ Захоровскій.

Первый „двухнедѣльный вечеръ“ состоялся 19 апрѣля 1871 г. Программа была слѣдующая:

1) „Гимнъ къ музыкѣ“ сочиненный Заржицкимъ, къ словамъ В. Шимановскаго, на смѣшанный хоръ, съ товарищескихъ инструментовъ и арфы; 2) „Тріо“ для фортепіано Баргеля (Штробль, Гурскій и Гебельтъ); 3) Каватина изъ оп. „Танкредъ“ Россини (Галина Трошель); 4) Мужской хоръ „Ночь“ Шуберта и „Пѣсни ночнаго путешественника“ Заржицкаго; 5) „Valse lirique“ для фортепіано и віолончелли Желенскаго (авторъ И. Гебельтъ); 6) „Śpie-

Pierwsza sesja komitetu odbyła się 3 lutego 1871 r., na której zostali powołani: na prezesa komitetu Sergjusz Muchanow, wice prezesa—Antoni Nagórny, dyrektora muzycznego—Aleksander Zarzycki, sekretarza—Henryk Toepnitz, na bibliotekarza—Władysław Wiślicki.

Pierwszą czynnością komitetu było staranie o lokal; jakoż w dniu 17 lutego t. r. odnajęto od Dyrekcji teatralnej część sal reutowych, za sumę 1000 rubli rocznie.

Działając energicznie, komitet w krótkim czasie urządził lokal wygodnie, umebłował starannie, urządził czytelnię i bibliotekę, obficie zasiloną darami, zwłaszcza pani Marji Muchanow (137 tomów partycyj oper i różnych dzieł muzycznych), Tomasza Lebruna, księgarni: Gebethnera i Wolffa, Sennewalda, Hösicka i innych.

W dniu 25 marca, nastąpiło otwarcie lokalu Towarzystwa muzycznego. Na ten akt zebrało się około 150 osób. W wykonaniu programu uroczystości inaguracyjnej przyjmowali udział: A. Zarzycki, Władysław Żeleński, Marja Muchanow, Halina Troszel, Salomea Lewita, Paweł Schlötzer, Władysław Górski i Władysław Zahorowski.

Pierwszy „dwutygodniowy“ wieczór odbył się 19 kwietnia 1871 r. Program wieczoru obejmował:

1) „Hymn do muzyki“ skomponowany przez Zarzyckiego, do słów W. Szymanowskiego, na chór mieszany z towarzyszeniem instrumentów dętych i arfy; 2) Trio fortepjanowe Bargiel'a (Strobl, Górski i Goebelt); 3) Kawatyna z „Tankreda“ Rossiniego (Halina Troszel); 4) Chóry męskie: „Noc“ Schuberta i „Pieśń nocnego wędrowca“ Zarzyckiego; 5) „Valse lirique“ na fortepian i wiolonczelę Żeleńskiego (autor i Goebelt); 6) Pieśni: „Śpiewak

ND 424

wak w obcej stronie“ Монюшки и „Je t'aimais“ Пинсути (Г. Трошель); 7) Желскій хоръ изъ „Fliegende Holländer“ Вагнера.

Въ продолженіе перваго сезона, считая со дня открытія Общества, состоялось четыре двухнедѣльных вечера, соответствующихъ теперешнимъ „большимъ“; кромѣ того устраивали по субботамъ бесплатные вечера, исключительно для членовъ Общества.

Первый вечеръ послѣ лѣтнихъ каникулъ состоялся 11 октября.

Въ этомъ-же году комитетъ устроилъ два чрезвычайныхъ концерта и объявилъ о первомъ конкурсѣ на составленіе сонаты для фортепіано и для одного смычковаго или духоваго инструмента, а также для сочиненія четырехголосоваго хора безъ акомпанимента. По истеченіи года Общество имѣло въ остаткѣ 2986 рублей, котораго $\frac{1}{6}$ часть употреблено въ запасный капиталъ; тогда было уже 1069 членовъ.

Такимъ образомъ слѣдующій 1872 годъ, начинался среди очень благопріятныхъ условій; владѣя довольно значительной суммой, Общество могло свободно развивать свою дѣятельность въ артистическомъ направленіи. И такъ назначило большія суммы на конкурсы (500 рублей) и стипендіи (800 руб.), устроило три большихъ, чрезвычайныхъ концерта и 15 двухнедѣльных (большихъ) вечеровъ; одолжило нѣкоторую сумму денегъ съ цѣлью облегчить автору изданіе его сочиненія, основало постоянный хоръ, пробовало—хотя впрочемъ безуспѣшно—устроить любительскій оркестръ и пр. Къ концу года имѣло 1277 членовъ. Но эта цифра не совсѣмъ вѣрна, такъ какъ къ ней причислили и эту часть членовъ, которая не уплатила взносовъ на сумму 1425 руб.

w obcej stronie“ Moniuszki i „Je t'aimais“ Pinsutiego (H. Troszel); 7) Chór żeński z „Fliegende Holländer“ Wagnera.

W ciągu pierwszego sezonu, poczynawszy od dnia otwarcia podwoi Towarzystwa, dano cztery „dwutygodniowe“ wieczory, odpowiadające dzisiejszym „większym“; prócz tego, odbywały się co sobota, zebrania bezpłatne (wieczorki), wyłącznie dla członków Towarzystwa.

Pierwszy wieczór po ferjach letnich odbył się 11 października.

W tymże roku komitet urządził dwa koncerty nadzwyczajne i ogłosił pierwszy konkurs na kompozycję sonaty na fortepian i jeden instrument smyczkowy lub dęty, oraz na kompozycję chóru czterogłosowego, bez akompanjamentu. Po roku istnienia, Towarzystwo zamknęło rachunki remanentem w ilości rub. 2986, z którego szóstą część obrócono na uformowanie kapitału zasobowego; członków liczyło już 1069.

Następny więc, 1872 rok, rozpoczynało pod wróżbą nader pomyślną; rozporządzając bowiem funduszem dość pokaźnym, mogło swobodnie rozwijać swą działalność w kierunku artystycznym. Jakoż wyznaczyło wcale poważne sumy na konkursy (500 r.) i stypendja (800 r.); urządziło trzy wielkie, nadzwyczajne koncerty i 15 wieczorów dwutygodniowych (większych); przyznało jedną pożyczkę w celu ułatwienia autorowi wydania swego dzieła; wytworzyło chór stały, próbowało—choć bezskutecznie, zorganizować orkiestrę amatorską i t. d. W końcu roku liczyło 1277-iu członków. Cyfra to wszakże nie rzeczywista, wliczono bowiem do niej i tę grupę członków, która zalegała w opłacie składek na ogólną sumę 1425 rubli.

Это именно было поводомъ финансоваго убытка на сумму 258 руб. 81 коп.

Печальные признаки не хорошаго расположенія публики для нашей институціи продолжались и въ слѣдующемъ 1873 году. Не смотря на то, что число членовъ было выше 1300, однако по небрежности многихъ членовъ въ уплатѣ взносовъ, увеличивались по этой причинѣ и долги; тогдашній комитетъ издалъ правило не принимать болѣе 1000 членовъ, т. е. столько, сколько было обыкновенно уплаченныхъ билетовъ.

1874 годъ печально записанъ въ отчетѣ Общества. По недостатку денегъ конкурсъ не былъ провозглашенъ, запасный капиталъ не увеличенъ, и годовой балансъ представлялъ значительные недоимки.

Съ тѣхъ поръ количество членовъ постоянно уменьшается, артистическая дѣятельность ослабѣваетъ, капиталы Общества исчезаютъ.

Причиною печальнаго состоянія Общества тогдашній Музыкальный директоръ объясняетъ „недостаткомъ соотвѣстныхъ артистическихъ силъ, для удовлетворенія большаго требованія членовъ Общества, относительно количества вечеровъ; недостаткомъ любительскихъ силъ, которые принимали участіе въ вечерахъ Общества, а также и еженедѣльнымъ вечерамъ, которые съ малымъ исключеніемъ не отличались совершенствомъ, что не согласовалось съ цѣлью и важностью артистической институціи, а притомъ было вредно, ибо способствовало порчѣ вкуса“.

На печальное состояніе финансовъ Общества имѣли значительное вліяніе рѣшенія Общихъ собраній, по которымъ приведено было въ исполненіе: 1) огромное количество вечеровъ по пятницамъ 32-хъ, въ теченіи 8-ми мѣсявъ, устраиваемыхъ одновременно съ 16-ю двухнедѣльными,

To właśnie było powodem deficytu finansowego, wynoszącego rub. 258 kop. 81.

Te smutne objawy powolnego stygnięcia zapалу społeczeństwa dla naszej instytucji, nie zatarły się i w następnym, 1873 roku. Jakkolwiek liczba członków okazała się wyższą od 1300, ze względu jednak na opieszałość wielu członków w opłacaniu składek, i ciągle rosnące, z tego powodu, zaległości, komitet ówczesny przyjął za podstawę do etatu, liczbę tysiąca tylko członków, to jest taką liczbę, do jakiej zwykle dosięgała ilość biletów wykupionych.

Rok 1874 smutnie już zaznacza się w sprawozdaniu Komitetu. Z powodu braku funduszków konkursu nie ogłoszono, funduszu zapasowego nie powiększono, bilans roczny zamknięto znacznym niedoborem.

Odtąd liczba członków obniżyć się zaczyna stale, działalność artystyczna słabnąć, fundusz Towarzystwa coraz bardziej wyczerpywać.

Jako przyczynę smutnego stanu Towarzystwa, ówczesny dyrektor muzyczny wymienia: „brak odpowiednich sił artystycznych, dla zadość uczynienia wygórowanym wymaganiom członków Towarzystwa, pod względem ilości wieczorów, zużycia zasobów dyletanckich, któremi się Towarzystwo dawniej zasilalo, oraz wieczorki tygodniowe (małe), które z nader rzadkimi wyjątkami, nosiły cechę mierności, niezgodnej z celem, i powagą szanującej się instytucji artystycznej, a co większa, szkodliwej, bo przyczyniającej się do skażenia smaku“.

Na smutny stan finansów Towarzystwa niemało też wpłynęły decyzje Ogólnych zebrań, na mocy których wprowadzono w wykonanie: 1) olbrzymią ilość wieczorów piątkowych—32-ch w ciągu ośmiu miesięcy, układanych jednocześnie obok 16-tu dwutygodniowych, zapewnionych

утвержденными уставомъ. Соединивъ эти двѣ цифры, мы получаемъ огромное число 24-хъ вечеровъ на каждое полугодіе, число не практикуемое никакимъ Обществомъ въ Европѣ, даже самымъ богатымъ. 2) Ежегодное издаваніе извѣстнаго количества музыкальныхъ сочиненій, здѣшнихъ авторовъ, не обращая вниманія на несогласіе со стороны директора Заржицкаго, который весьма рачительно утверждалъ, что такое средство поддержанія польской музыки въ дѣйствительности не достигаетъ никакой цѣли, такъ какъ хорошія сочиненія, всегда найдутъ издателей, какъ здѣсь такъ за границей. Слѣдовательно авторы такихъ сочиненій не нуждаются и не желаютъ относиться къ фирмѣ Музыкальнаго Общества. Плохимъ же произведеніямъ, которые поэтому не нашли издателей, Общество не должно покровительствовать подъ своей фирмой, тѣмъ болѣе, что оно охотно издаетъ хорошія сочиненія, доказательствомъ чего служатъ Крымскіе сонеты Молюшки.

Не смотря на столь благоразумное противорѣчіе директора Заржицкаго, издаваемо было ежегодно множество ни къ чему негодящихся сочиненій, а по крайней мѣрѣ съ малыми исключеніями, которые не обогащая польской музыкальной литературы, уменьшали и такъ уже бѣдную кассу Общества.

Годъ 1875 былъ для Общества серьезнымъ кризисомъ; все это потрясло его основаніемъ, и даже угрожало его существованію. Этому содѣйствовали весьма неблагоприятныя обстоятельства: необыкновенное разстройство въ его организаціи, уменьшеніе числа членовъ, наконецъ печальное финансовое состояніе, которое вызвало во первыхъ уменьшеніе капитала Общества на 2919 руб. 39 $\frac{1}{2}$ коп., во вторыхъ, потерю остатка въ суммѣ 2789 руб. 62 коп., а наконецъ нарушеніе запаснаго капитала на 517 руб.

członkom przez ustawę. Połączone bowiem dwie te cyfry, przedstawiały na każde z dwóch półroczy Towarzystwa olbrzymią liczbę 24-ch wieczorów, liczbę niepraktykowaną przez żadne stowarzyszenie muzyczne w Europie, nawet najzamożniejsze: 2) Coroczne wydawnictwo pewnej ilości dzieł muzycznych kompozytorów krajowych, mimo oporu dyrektora Zarzyckiego, który bardzo słusznie utrzymywał, że taki rzekomo korzystny środek protegowania muzyki polskiej, w rzeczywistości jest bezcelowym, gdyż te z dzieł, które zalecają się istotną wartością, zawsze miały i mają chętnych nakładców, zarówno w kraju jak i zagranicą. Kompozytorowie więc tych dzieł nie potrzebują i nie zechcą udawać się do firmy Towarzystwa muzycznego. Że utworów, które dla słabej wartości nie znajdują nabywców, Towarzystwo pod swoją firmą wydawać nie powinno, tembardziej, że wydawania dzieł wartości rzetelnej nie zaniedbuje, jak tego dowiodło, zajmwszy się wydawnictwem sonetów krymskich Moniuszki.

Mimo tak racjonalnego oporu ze strony dyrektora Zarzyckiego, wydawano corocznie dość znaczną ilość kompozycji bezwartościowych — z małym przynajmniej wyjątkiem — które niewzbogacając polskiej literatury muzycznej, ubożyły niezasobną kasę Towarzystwa.

Rok 1875, był dla Towarzystwa okresem przesilenia poważnego, które wstrząsło jego posadami, chwilowo nawet bytowi jego zagrażało. Na owo przesilenie złożyły się nader ujemne warunki: niezwykle rozstrój w jego organizmie, zmniejszona liczba członków, wreszcie smutny stan finansowy, wykazujący z jednej strony zmniejszenie majątku Towarzystwa o rub. 2919 kop. 39½, z drugiej wy-czerpanie remanentu wynoszącego rub. 2789 k. 62, z naruszeniem nawet funduszu zapasowego, wynoszącego r. 517.

Въ столь печальномъ состояніи, тогдашній комитетъ рѣшилъ представить на Общемъ Собраніи, нѣсколько мнѣній, которыя должны были поправить состояніе финансовъ Общества, кромѣ того, предложилъ уменьшеніе количества вечеровъ по пятницамъ.

Но когда Общее Собраніе не только единогласно отказалось въ принятіи этого мнѣнія, но даже проектировало перемѣну Устава, дающаго Обществу Собранію право избранія Музыкальнаго директора, не обращая вниманія на то что принятіе постановленія этого передавало артистическое, направленіе Общества въ руки публики, которая никогда и нигдѣ въ специальныхъ дѣлахъ безошибочно быть не можетъ, члены комитета объявили Собранію, что такъ, какъ „въ виду такихъ обстоятельствъ они не могутъ принадлежать къ Правленію Общества, и поэтому отказываются отъ обязанностей членовъ комитета“.

Общее Собраніе было настолько неосторожно, что выше упомянутое изъясненіе комитета встрѣтило рукоплесканіями. Эта обида, тѣмъ болѣе что незаслуженная, оскорбила комитетъ и его предсѣдателя, Муханова (Предсѣдателя театровъ), и въ послѣдствіи много вреда принесла Обществу.

Отказъ комитета былъ подписанъ 11-ю его членами. Одинъ только Вислицкій не согласился въ этомъ отношеніи съ товарищами, и хотя имѣлъ много нерѣшительностей, остался, дабы въ такъ тяжелой минутѣ помогать основанному нимъ Обществу. Этимъ-то онъ доказалъ необыкновеннаго мужества, а вмѣстѣ съ тѣмъ и жертвы своей гордости въ добро публики. Предсѣдателемъ новаго комитета былъ избранъ гр. Янушъ Ростворовскій, а музыкальнымъ директоромъ Юсифъ Вѣнявскій.

W chwili tak krytycznej, komitet ówczesny uznał za stosowne przedstawić Ogólnemu zebraniu kilka odpowiednio wymotywowanych wniosków, których przyjęcie, miało wpłynąć dodatnio na stan finansów Towarzystwa, nadto zaproponować zmniejszenie liczby wieczorów piątkowych.

Gdy jednak Ogólne zebranie nie tylko że jednomyślnie te wnioski odrzuciło, ale nadto, zaproponowało zmianę w Ustawie, przyznającą Ogólnemu zebraniu prawo wyboru dyrektora muzycznego, bez względu na to, że ta uchwała oddawała kierunek artystyczny Towarzystwa w ręce ogółu, który nigdy i nigdzie w kwestyach specjalnych, z natury rzeczy kompetentnym być nie może, członkowie komitetu oświadczyli zgromadzonemu, że: ponieważ „nieczują się w obec istniejących warunków, sumiennie i zgodnie z dobrem Towarzystwa nadal do zarządu należyć, zrzekając się włożonych nań obowiązków członków Komitetu“.

Ogólne zgromadzenie było tak nieostrożne, że powyższe oświadczenie ustępującego Komitetu przyjęło oklaskami. Była to zniewaga, tem dotkliwsza, że niesłuszna, która obrażając komitet i jego prezesa, Muchanowa (Prezesa teatrów), w następstwie wielce zaszkodziła Towarzystwu.

Rezygnacją Komitetu podpisało 11 jego członków. Jeden tylko Wiślicki niesolidaryzując się w tym względzie z kolegami, naraził się na wiele z ich strony nieprzyjemności. Naraził, ale pozostał, by Towarzystwo, jego będące dziełem, w tak ciężkiej chwili ratować. Tym czynem dowiódł niezwykłej odwagi cywilnej, zarazem miłości i poświęcenia własnej ambicji dla dobra publicznego.

Prezesem nowo wybranego Komitetu został hr. Janusz Roztworowski, dyrektorem muzycznym Józef Wieniawski.

Вновь основанный комитетъ начиналъ свою дѣятельность въ очень тяжелыхъ условіяхъ. Отчетъ за 1875 годъ жалуется на невозможность полученія театральнаго оркестра, отдѣльных его членовъ или членовъ оперы, а также на варшавскіе журналы, которые симпатизируя съ прежнимъ комитетомъ, помѣщали статьи, съ цѣлью ослабленія дѣятельности новаго комитета возбужденія для него нехорошаго расположенія публики. Не смотря на столь неблагоприятныя условія, директоръ Вѣнявскій энергично взялся за дѣло, сосредоточилъ вокругъ себя лучшія любительскія силы, и артистовъ, независимыхъ отъ театра, раздѣлялъ двухнедѣльные вечера на двѣ категоріи, а именно: на вечера посвященные исключительно камеральной музыкѣ, и вечера съ болѣе разнообразной программой. Основалъ отличный смѣшанный хоръ и постоянный любительскій оркестръ, -- состоящій первоначально изъ однихъ только смычковыхъ инструментовъ.

Труды энергическаго директора оказались успѣшными. Музыкальные вечера обратили на себя вниманіе; вмѣстѣ съ этимъ успѣхомъ усиливалось хорошее расположеніе публики къ Обществу, а затѣмъ увеличилось число членовъ. Окончательный годовой счетъ (1876 г.) былъ оконченъ излишкомъ дохода на 1241 руб. 68½ к.

Болѣе всѣхъ содѣйствовалъ столь хорошему веденію дѣлъ Общества директоръ Вѣнявскій, который безынтересно игралъ на двухнедѣльных вечерахъ, меньшіе самъ аранжировалъ, аккомпанировалъ солистамъ, поощрялъ артистовъ къ принятію участія въ вечерахъ Общества, бесплатно, или же за небольшую плату.

Молодые артисты — изъ коихъ нѣсколько вскорѣ прославились въ музыкальномъ мірѣ — не отказывали отдавать

Pod złą wróżbą rozpoczął nowo wytworzony Komitet swą działalność. Sprawozdanie z 1875 r. żali się na niemożność dostania orkiestry teatralnej, pojedynczych jej członków oraz śpiewaków opery i na część prasy warszawskiej, która sympatyzując z dawnym komitetem, nieprzychylnymi artykułami pragnęła osłabić działalność nowego Komitetu, i źle usposobić dlań opinię publiczną. Mimo okoliczności tak nieprzyjaznych, dyrektor Wieniawski nie stracił energii; skupił około siebie wszystkie celniejsze siły amatorskie, oraz artystów od teatru niezależnych, podzielił wieczory dwutygodniowe na dwie kategorie, mianowicie: na wieczory poświęcone wyłącznie muzyce pokojowej i wieczory z programami bardziej urozmaiconymi. Wytworzył wyborny chór mieszany i stałą orkiestrę amatorską—na początek złożoną z samych instrumentów smyczkowych.

Usiłowania energicznego dyrektora nie były bezowocne. Wieczory muzyczne budziły zajęcie publiczności, cieszyły się więc powodzeniem. Wraz z tem powodzeniem sympatja ogółu dla towarzystwa wzmagala się coraz więcej, a wraz z sympatją rosła liczba członków. Rachunki roczne (1876 r.) zamknięto przewyżką dochodów wynoszącą rub. 1241 kop, 68 $\frac{1}{2}$.

Lwia część zasług tak świetnego poprowadzenia interesów Towarzystwa, spada na dyrektora Wieniawskiego, który, dla oszczędności, grywał darmo na wieczorach dwutygodniowych, mniejsze urządzał również bezinteresownie, sam akompanjował solistom, zachęcał artystów do przyjmowania udziału w wieczorach Towarzystwa, bądź bezpłatnie, bądź za małe wynagrodzenie.

Młodzi artyści—z których kilku już wkrótce miało wslawić swe imiona w wszechświecie muzycznym—nie wa-

своихъ услугъ Обществу, какъ солисты или даже акомпаниаторы, за такъ незначительное вознагражденіе, что едва хватало на извозчика и покупку перчатокъ.

Такъ напр. знаменитый нынѣ Падеревскій за участіе въ одномъ изъ концертовъ, получилъ *три* рубля. Михаловскій не бралъ болѣе Падеревского, а оба они за акомпаниментъ получали по *одному* рублю. Гурскій получалъ 12 руб., Цѣлевскій и піанистка Венцовская 10 руб., Носковскій 5 руб., и много другихъ, которые трудились, почти даромъ, въ пользу институціи.

Благодаря содѣйствію артистовъ и стараніямъ директора Вѣнявскаго, Общество значительно увеличило свои силы, а усилило бы ихъ еще болѣе, еслибы тогдашнее финансовое хозяйство комитета, соотвѣтствовало артистическому.

Такъ напр. спустя нѣсколько мѣсяцевъ послѣ тяжелаго финансоваго кризиса, комитетъ вмѣсто того, чтобы употребить доходы вечеровъ на поправку дѣла Общества, увеличеніе запаснаго капитала и т. п., издержалъ 1000 руб. на стипендіи, въ $\frac{3}{4}$ безъ цѣли, такъ какъ стипендіи эти получили лица лишеныя таланта, и издаваніе негодныхъ сочиненій, сдѣшнихъ авторовъ.

Эта финансовая неосторожность вскорѣ оказалась вредной для Общества. Въ 1878 г. директоръ Вѣнявскій, убѣдившись, что саможертвованіе артистовъ и любителей, можетъ окончиться, что недостатокъ капитала лишитъ Общество возможности возвыситься на обще европейскій уровень, усилить великолѣпность вечеровъ и концертовъ, равно какъ развить свою дѣятельность на поприщѣ народнаго искусства, измученный ролей, какую игралъ противъ своей воли, отказался отъ обязанностей директора.

chali się podejmować drobnych usług dla dobra Towarzystwa, w charakterze solisty, bądź nawet akompanjatora, za bajecznie niskie wynagrodzenie, nierzadko wystarczające zaledwie na opędzenie kosztów dorożek, lub rękawiczek.

Tak np. słynny dziś Paderewski, za udział w jednym z wieczorów, otrzymał honorarium w ilości *trzech* rubli. Michałowski nie więcej brał od Paderewskiego, a obaj za akompanjament likwidowali sobie *po rublu!*. Górski brał rub. 12, Cieślowski i pianistka Więckowska po 10 rubli, Noskowski 5 rub., i wielu innych również pracowało prawie za darmo dla dobra instytucji.

Dzięki tej ofiarności artystów i zabiegom dyrektora Wieniawskiego, Towarzystwo znacznie wzmogło się na siłach, a wzmogłoby się jeszcze więcej, gdyby ówczesne gospodarstwo finansowe Komitetu, odpowiadało gospodarce artystycznej.

Tak np. w kilka miesięcy po ciężkiem przesileniu finansowem Towarzystwa, Komitet zamiast obrócić otrzymane z dochodu wieczorów fundusze, na uporządkowanie interesów Towarzystwa, zwiększenie funduszu zapasowego i t. p., wydał aż 1000 rubli na stypendja w $\frac{3}{4}$ bezcelowo, bo udzielane osobom pozbawionym talentu, i wydawnictwa dzieł bezwartościowych, kompozytorów krajowych.

Taka nieopatrność finansowa, rychło dała się we znaki Towarzystwu. To też w 1876 r. dyrektor Wieniawski przekonawszy się, że ofiarnność artystów i amatorów wyczerpać się musi, że brak funduszy wykluczy możliwość wyniesienia Towarzystwa na stanowisko ogólnoeuropejskie, podniesienia świetności wieczorów i koncertów, nie mniej jak i rozwijania szerszej działalności na polu sztuki krajowej, zniechęcony rolą Danaïd—jaką odgrywał mimo swej woli, podał się do uwolnienia z obowiązków dyrektora.